

УДК 338.2:657.6

**ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-ЗВІТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У
ЗДІЙСНЕННІ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ГАЛУЗІ**

**THE SIGNIFICANCE OF ACCOUNTING AND REPORTING IN
PERFORMING A STRATEGIC INDUSTRY ANALYSIS**

докт. екон. наук, О. О. Євсєєва¹, канд. екон. наук, О. В. Головаш²,

¹Український державний університет залізничного транспорту (Україна)

²Товариство з обмеженою відповідальністю «ГАЛЕОН» (Україна-Болгарія)

Olga Ievsieieva, D.Sc. (Doct. Econ. Sciences),

Olena Holovash, PhD (Cand. Econ. Sciences)

¹Ukrainian State University of Railway Transport (Ukraine)

²"GALEON" Limited Liability Company (Ukraine - Bulgar)

Сучасні умови ведення бізнесу характеризуються зміною основних орієнтирів економічної діяльності, що обумовлено підвищенням рівня мобільності зовнішніх чинників і посиленням їх впливу на середовище підприємств. [1]

Аналіз галузі відіграє ключову роль в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства на ринку, перш за все через розуміння специфічних умов ведення діяльності на конкретному ринку та забезпечення виконання даних умов на рівні стратегії підприємства. [2]

Стратегічний аналіз галузі як певного внутрішнього середовища економіки має ґрунтуватися на аналізі діяльності каркасоутворюючих галузь підприємств та їх позиціонування в галузевому конкурентоспроможному середовищі через впровадження інноваційних технологій та зростання частки доданої вартості. У свою чергу галузеві підприємства в економічних дослідженнях щодо стратегічного аналізу галузі та позиціонування підприємства в ній мають ґрунтуватися на сукупності економічних показників, які, безумовно, мають зв'язок з фінансовою звітністю та певними обліковими даними власне підприємства та ідентичними за методикою обчисленнями показниками по контр-підприємствах галузі, що відображають основні економічні сфери діяльності підприємства.

У нашому дослідженні сукупність каркасоутворюючих галузь підприємств ми розглядаємо з двох протилежних позицій, що спонукає до всеосяжного мислення щодо вироблення стратегії розвитку для кожного підприємства в галузі та оцінки ефективності галузі в цілому, а саме: як конкурентоспроможний елемент в процесі позиціонування в галузевому

конкурентоспроможному середовищі та як елемент галузі у досягненні її стратегічних завдань відповідно.

Основним інформаційним джерелом для здійснення дослідження щодо стратегічного аналізу галузі є фінансова й нефінансова звітність каркасоутворюючих галузь підприємств та статистичні індикатори розвитку галузі як орієнтири у розробці стратегічних заходів в певному економічному середовищі.

Звітність виступає завершальним етапом облікового процесу і призначена для задоволення інформаційних потреб всіх користувачів, які її використовують як головне джерело інформації про реальні результати діяльності підприємства. В більшості випадках, мова йде про інформацію оприлюдненої фінансової звітності, яка містить систематизовані в певному порядку за чинним законодавством показники підприємства за звітний період. Зміст звітності повинен бути таким, щоб наведені дані за своєю структурою і поданням були зрозумілі не тільки бухгалтерам, економістам, а й зовнішнім і внутрішнім користувачам. Отже, звітність має задовольняти інформаційні потреби користувачів із будь-яким досвідом оцінки економічних та фінансових показників. Разом із тим, сукупність користувачів звітності може характеризуватися і сегментом користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб, тому вкрай актуальним постає питання про доступ до Звіту про управління, який передбачено складати певним категоріям суб'єктів господарювання за чинним законодавством та який, з одного боку, не є частиною фінансової звітності, хоч і подається разом із фінансовою звітністю, а з іншого боку, у фінансовій частині безпосередньо Звіту про управління доповнює власне фінансову звітність та містить аналіз, який частково спирається на дані фінансової звітності. Таким чином, Звіт про управління має містити додаткову, не включену до оприлюдненої фінансової звітності інформацію. Звіт про управління не має затвердженої форми, тобто складається у довільній формі та вважається різновидом нефінансової звітності, яка має задовольнити різноманітні інформаційні потреби усіх зацікавлених користувачів такої звітності. [3]

Звіт про управління як одна з форм втілення нефінансової звітності має такі особливості [3]: не входить до складу фінансової звітності; не має встановленого законодавством уніфікованого та універсалізованого бланку форми звітності; складається у довільній формі; містить і фінансову, і нефінансову інформацію; розкриває фактори, які вплинули та можуть впливати на фінансову діяльність підприємства, ризики та невизначеності у діяльності підприємства; формується за відповідними розділами шляхом залучення різних фахівців підприємства з числа топ-менеджменту (бухгалтер, аналітик, фінансовий менеджер та інші);

подається разом з річною фінансовою звітністю; є доповнюючим до фінансової звітності підприємства; може бути представлений і як окремих звіт; може мати альтернативні назви; у складі консолідованої звітності формується Консолідований звіт про управління; за формою подачі інформації може містити діаграми, порівняльні таблиці, інфограми, фотографії, тощо.

Створення нефінансової звітності підприємства має бути прямо пов'язано із його місією в галузі й стратегічними завданнями перед суспільством та рівнем соціальної відповідальності перед ним. Все це вимагає (об'єднано із застосуванням причинно-наслідкового підходу за джерелами [4] та [5]): (1) формалізованого підходу у формуванні показників нефінансової звітності з метою розробки єдиних методологічних підходів у визначенні сукупності її показників; (2) розробки відповідних розділів нефінансового звіту та показників по них, що дасть можливість комплексно оцінити механізм управління і взаємодії складових підсистем підприємства із урахуванням оцінки галузевої спрямованості за специфічними показниками галузевої сестейності; (3) універсалізованого підходу у процесі створення нефінансової звітності, що в подальшому має вивести процес її створення до уніфікованого процесу на законодавчому рівні; (4) започаткування на законодавчому рівні конкретних форм нефінансової звітності та їх змісту із забезпеченням фахівців методологією формування показників нефінансової звітності на основі обліково-аналітичних даних щодо діяльності підприємства та створення обліково-звітного забезпечення для здійснення стратегічного аналізу галузі; (5) на підставі обліково-звітного забезпечення для здійснення стратегічного аналізу галузі визначення показників-індикаторів щодо змісту та рівня економічної безпеки підприємства та економічної привабливості галузі.

[1] Стратегічний аналіз галузі. *Навчальний посібник* / За ред. Лотиш О.Я. – Тернопіль: Економічна думка, 2019 – 248 с. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/37617/6/Підручник%20САГ%20новий.pdf>.

[2] Гагафонова О.І., Воронець Д.О. Стратегічний аналіз галузі в ході диверсифікації діяльності підприємства. *БізнесІнформ*, №3, 2019, С. 379–384. URL : https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-3_0-pages-379_384.pdf.

[3] Євсєєва О.О., Підпригора І.В., Ковальова Д.А. Методика складання Звіту про управління: законодавчі реалії та перспективи упровадження. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. – № 183. – Дніпро: ПДАБА, 2023. С. 88–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-14>.

[4] Кірсанова В.В., Шацков В.В. Формування нефінансової звітності як інструменту управління сталим розвитком підприємства. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*, № 4(6), 2018. С. 19–25. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.2578921>

[5] Євсєєва О.О., Підпригора І.В., Ковальова Д.А. Формалізація показників нефінансової звітності на основі даних обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. – № 181. – Дніпро: ПДАБА, 2022. С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37>.